

Apostlagärningarna 20. Övers och komm: Bo Giertz

Apostlagärningarna Kapitel 20 I Makedonien och Grekland (Apg 20:1‐6)

Översättning

När väl upploppet var över och Paulus hunnit samla lärjungarna och ge dem tröst och förmaning tog han farväl och bröt upp för resan till Makedonien. Han färdades genom de trakterna under flitigt predikande i församlingarna och kom så till Grekland. När han vistats där i tre månader och tänkte segla till Syrien planerade judarna något anslag mot honom och då bestämde han sig för att vända tillbaka genom Makedonien. Med honom reste Sopater, son till Pyrrus, från Berea och av tessalonikerna Aristarkus och Sekundus och vidare Gajus från Derbe och Timoteus samt Tykikus och Trofimus från Asien. Alla dessa reste i förväg och väntade på oss i Troas medan vi när påsken var över seglade från Filippi och på femte dagen träffade dem i Troas. Där stannade vi en vecka.

Kommentar

När faran var över gjorde Paulus allvar av sin plan att resa till Makedonien och Grekland. Men först gav han sig tid att styrka församlingen i Efesus. Om resan genom Makedonien säger Lukas endast, att den företogs under flitigt predikande. Paulus själv ger oss närmare upplysningar. Han hade stora bekymmer för församlingen i Korint. Första Korintiebrevet, som han skrev i Efesus, (och som hade föregåtts av åtminstone ett tidigare, nu förlorat) har mycket att säga om problemen i Korint. Sedan det skrevs hade Paulus gjort ännu ett besök där, tydligen sjöledes från Efesus. Det besöket tycks ha blivit dramatiskt, och strax efteråt skrev Paulus ett nytt brev ‐ också det förlorat ‐ ”under stort betryck, med tungt hjärta och under många tårar” (2 Kor 2:4). Nu hade han skickat Titus i förväg för att sondera läget. Han kom nu ‐ på våren 56? ‐ till Troas ”för att predika evangelium om Kristus”. Han säger: ”Det öppnade sig en dörr för mig i Herrens tjänst. Men jag fick ingen ro i mitt sinne, eftersom jag inte fann min broder Titus där, utan jag tog farväl av dem och reste över till Makedonien” (2 Kor 2:12). Men även där ”fick jag ingen ro i mitt arma hjärta utan plågades på alla vis, utifrån av stridigheter, inifrån av oro” (7:5). Men så kom Titus med goda nyheter från Korint. När Paulus fått dem, satte han sig ned och skrev det brev vi kallar ”Andra Korintiebrevet”. Där tår vi bland mycket annat veta, att Paulus sände Titus i förväg till Korint för att slutföra den stora insamling som pågick till förmån för de fattiga i Jerusalem. Med Titus skickades två andra bröder, den ene vald av församlingarna som revisor för den stora insamlingen. ”Vi vill nämligen hindra att någon talar illa om oss med anledning av alla dessa pengar, som vi har hand om” säger Paulus (8:20). Paulus hörde inte till den sortens karismatiker, som tog det lättvindigt med den yttre ordningen.

Så kom Paulus ‐ på senhösten 56? ‐ till Korint och stannade där under vintern. Under de månaderna skrev han Romarbrevet. Tydligen hade han tänkt segla från Korint till Palestina så snart havet åter blev öppet för sjöfart. Men så fick han reda på att judarna planerade någon kupp ‐ kanske i hamnen eller ombord ‐ och så beslöt han att i stället färdas landvägen genom Makedonien.

Det blev ett stort resällskap. Lukas räknar upp sju namn. Aristarkus hade varit med redan i Efesus, där han greps av den uppretade massan. Kanske också Gaius, som enligt en läsart inte kom från Derbe utan från Duberus i trakten av Filippi och alltså kan ha varit makedomer (jmf 19:29). Trofimus kommer vi att möta på nytt i Jerusalem, och Tykikus är troligen densamme som nämns i flera av Pauli brev.

I Filippi möter vi också Lukas. Som alltid är han anonym, men han röjer sig genom att säga ”vi”. Han berättar att det stora sällskapet reste i förväg över Egeiska havet till Troas, medan han och Paulus blev kvar i Filippi under påskveckan. Vi tår veta att det sedan tog dem fem dagar att segla till Troas. När Paulus första gången korsade havet ‐ i andra riktningen ‐ hade det bara tagit två. Allt berodde på vindarna.

I Troas (Apg 20:7‐12)

Översättning

När vi på första veckodagen var samlade till brödsbrytelse, talade Paulus med dem, och eftersom han nästa dag tänkte lämna dem höll han på med att tala ända till midnatt. Det var en mängd lampor tända i salen i övervåningen där vi var samlade. I fönstret satt en ung man som hette Evtikus. När Paulus nu talade så länge föll han i djup sömn och blev så överväldigad av den att han råkade falla ut från tredje våningen och fick lyftas upp livlös. Men Paulus gick ned och kastade sig till marken och omfamnade honom och sade: Klaga inte så! Livet är ju ännu kvar i honom. Sen gick han upp, bröt brödet, åt och talade ännu länge, ända till gryningen. För då lämnade han dem. Men pojken levde och de tog honom med sig glada och tröstade.

Kommentar

Lukas ger oss nu en ögonvittnesskildring, full av intressanta detaljer. Paulus stannade en vecka i Troas. Två gånger förr hade han varit där på flyktiga besök, men tydligen fanns det redan en manstark församling. Den samlades på ”första veckodagen” alltså det vi kallar söndag. De kristna hade redan börjat fira den dag då Kristus uppstod ‐ ”Herrens dag” som den kallas i Uppenbarelseboken. Då samlades man till den stora gemensamma gudstjänsten, där det också firades nattvard. Eftersom Paulus skulle resa nästa dag, tog han grundlig tid på sig för undervisningen. Gudstjänsten hölls tydligen på kvällen, när man var ledig från sitt arbete. Man hade samlats i någon sal två trappor upp. Det blev mörkt och man tände en mängd lampor. Paulus talade länge. Lukas använder två olika ord för ”tala”: båda med bibetydelsen ”samtala”. På judiskt vis kunde andra ”lärare” samtalsvis delta och man kunde ställa frågor. Ett bibelsamtal i vår tid kan kanske ge oss en föreställning om hur det gick till. Timmarna gick och det är inte underligt ‐ kanske en tröst för en och annan av oss präster ‐ att en av de unga, som krupit upp i ett fönster för att få sitta, blev överväldigad av sömn. Olyckligtvis föll han ut och slog sig så illa att man bara kunde konstatera att döden inträtt. Och Paulus skyndade ned, böjde sig över honom, tog honom i sin famn och tystade ned dem som enligt tidens sed redan stämt

upp en skärande dödsklagan. Och det visade sig, att Paulus fick rätt: Livet var ännu kvar i honom. Läkaren Lukas beskriver händelsen utan några kommentarer, men han menar tydligen att pojken verkligen hade varit död. Sen fortsatte Paulus sin undervisning, nästan hela natten. Det fanns tydligen tillräckligt många kvar, som inte kunde få höra nog.

Från Troas till Miletus (Apg 20:13–16)

Översättning

Men vi andra gick i förväg ned till skeppet och stack till sjöss med kurs mot Assos, där vi skulle ta Paulus ombord. Så hade han nämligen bestämt, eftersom han själv tänkte gå till fots över land. När han träffade oss i Assos, tog vi honom ombord och kom till Mitylene. Därifrån seglade vi vidare nästa dag och nådde fram i höjd med Kios. Nästa dag närmade vi oss Samos och kom dagen därefter till Miletus. Paulus hade nämligen beslutat att segla förbi Efesus, för att han inte skulle bli kvarhållen i Asien. Han hade nämligen bråttom för att om möjligt kunna vara i Jerusalem på pingstdagen.

Kommentar

Ressällskapet hade i förväg gått ombord, medan Paulus stannade kvar, verksam in i det sista, för att sen färdas tandvägen över den halvö, som skeppet rundade. I Assos steg han åter ombord, och sedan ger oss Lukas ett konkret exempel på hur en liten kustfarare på våren tog sig fram genom skärgården utanför Mindre Asiens kust. Första dagen tog man sig över till Lesbos (ungefär 30 sjömil) och låg över natt i hamnen i Mitylene. Nästa dag hann man fram i höjd med Kios (50 sjömil eller så) styrde nästa dag mot Samos och kom på fjärde dagen till Miletus (efter ytterligare 100 sjömil). Man hade följt leden utanför Samos och aldrig haft Efesus i sikte. Paulus hade föresatt sig att fira pingst i Jerusalem. Varför vet vi inte. I varje fall ville han inte ta risken att bli kvarhållen i Efesus.

Paulus avskedstal i Miletus (Apg 20:17–38)

Översättning

Från Miletus sände Paulus bud till Efesus och kallade till sig församlingens äldste och när de samlats hos honom sade han: Ni vet själva, hur det varit ända från första dagen jag kom till Asien: hur jag levat bland er hela denna tid som en tjänare åt Herren, utan alla anspråk, under tårar och provningar, som vållats mig genom judarnas anslag. Ni vet att jag inte har förtigit något som kunnat vara er till nytta, utan har predikat för er och undervisat er, både offentligen och i era hem, och talat bevakande både till judar och greker om omvändelsen till Gud och om tron på vår Herre Jesus. Och se bunden av Anden reser jag nu till Jerusalem utan att veta vad som där kommer att möta mig, utom det att den helige Ande i stad efter stad ger mig sitt vittnesbörd och säger att det är bojer och trångmål som väntar mig. Men jag anser inte mitt liv värt att spilla många ord på, bara jag får fullborda mitt lopp och det uppdrag jag fått av Herren Jesus att vittna om Guds nåds evangelium. Och se nu vet jag att ni inte mera kommer att få se mitt ansikte, ni alla bland vilka jag gått ut och in och förkunnat Riket. Därför betygar jag inför er, nu på denna dag, att jag inte är skuld till någons blod. Jag har inte undandragit mig att lägga fram hela Guds rådslut för er. Ha nu akt på er själva och på hela den hjord där den helige Ande har satt er till föreståndare för att ni som herdar skall ha vård om Guds kyrka, den som han vunnit med sitt eget blod. Jag vet att när jag rest min väg, kommer glupska vargar att tränga sig in bland er, och de kommer inte att skona hjorden. Även bland er själva kommer några att träda fram med villolärar för att locka lärjungarna med sig. Håll er alltså vakna och kom ihåg att jag under tre års tid dag och natt outröttligt har förmanat var och en bland er. Och nu anbefaller jag er åt Gud och ordet om hans nåd, som har makt att uppbygga er och skänka er det arv som tillhör alla dem som helgats. Silver eller guld eller kläder har jag inte begärt av någon. Ni vet att jag arbetat med dessa mina händer för att sörja för det som jag och mina medarbetare behövde. På allt sätt har jag visat er att man genom eget arbete skall gilla sig an de svaga och minnas Herrens Jesu ord: Det är saligare att giva än att taga.

När han sagt detta böjde han knä tillsammans med dem alla och bad. Då brast de alla i gråt och föll Paulus om halsen och kysste honom. Mest av allt smärtade dem hans ord att de inte mera skulle få se hans ansikte. Så följde de honom till skeppet.

Kommentar

Från Efesus seglar man med hygglig vind på en dag till Miletus. Paulus kunde alltså skicka bud efter församlingens ledare. Lukas kallar dem först ”äldste”, men litet längre fram får de heta ”föreståndare”. Det förra motsvaras på grekiska av presbuteros, det ord som vi har i ”präst”, det senare av episkopos, som gett upphov till vårt ”biskop”. Vid denna tid kunde man alltså använda båda beteckningarna utan åtskillnad. Det fanns redan från början ledare i församlingarna, ofta direkt insatta av apostlarna (14:23), men namnen på dem tycks ha varierat. I Filipperbrevet nämner Paulus både ”biskopar” och ”diakoner”. I Efesierbrevet talar han om ”herdar och lärare”, vilket ganska nära motsvarar vad vi kallar präster. De ingick säkert bland de äldste, men bland dessa fanns nog också funktionärer som snarare fullgjorde sådana uppdrag som vi lämnar åt kyrkvårdar och förtroendemän. De samlades nu alla i Miletus för att ta avsked av Paulus.

Lukas har själv hört det tal som han här återger, och det är inte svårt att känna igen Paulus från hans brev. Han talar engagerat, starkt personligt, med hänvisning till sitt eget exempel. Också hans brev visar, hur djupt medveten han var om sin plikt att i sitt eget liv ge ett mönster, som andra kunde följa. Att leva som kristen var något fullständigt nytt i denna omgivning. Det behövdes enkla och påtagliga föredömen som man kunde ta efter. Paulus påminner om att han aldrig sparat sig. Alla som sett honom måste ha förstått, att evangeliet var det angelägnaste av allt. Det var ju ”Guds nåds evangelium”. Han måste lägga fram ”hela Guds rådslut”. Det gällde liv och död för människorna, och aposteln ville inte bli skyldig till någons blod. Hela detta tal är genommandat av ett själåsörjaransvar, som i alla tider varit en nyttig hjälp till självrannsakan för dem som fått ett uppdrag i församlingen. Det gäller ju ”Guds kyrka, den som han vunnit med sitt eget blod”. ”Sitt eget” kan möjligen också översättas ”sin egens” och syfta på Sonen, men troligen menar Paulus att ”Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv” (som det heter i 2 Kor 5:19). Det var Guds blod som flöt på Golgata.

Paulus är väl medveten om vilken risk han tar, när han nu reser upp till Jerusalem. Någon eller några månader tidigare hade han i sitt brev till Rom bett om förbön, så att han skulle bli ”räddad undan de otrogna i Judeen” (Rom 15:31). Han visste att det gällde livet, men han kände sig ”bunden av Anden” (eller ”bunden i anden” ‐ i sak ungefär detsamma). Han kunde inte dra sig undan. Han var den självklare ledaren för de hednakristna församlingarna, som nu till både antal och betydelse börjat överflygla de judekristna. Han måste ge bevis på deras lojalitet mot Jerusalem och bekräfta samhörigheten.

Själv var han övertygad att han icke mera skulle få se sina andliga barn i Efesus. Somliga menar att han inte blev sannspådd på den punkten. Brevet till Timoteus och Titus tycks vittna om att Paulus, sen han blivit frikänd i Rom, hann göra ännu några resor i dessa trakter. Men dateringen av dessa brev är en vansklig fråga, där meningarna går vitt isär.

Paulus har heller inga illusioner om att de församlingar han grundat skall förskonas från villolärare som vållar split och söndring. Här som i breven låter han förstå att falsk lära verkligen kan vara en dödlig fara och att det gäller att obrottsligt hålla fast vid det apostoliska exemplet, vid ”den undervisning jag gett er, den lära jag förmedlat till er, det ni hört mig säga och sett mig göra” (Fil 4:9).

Typiskt för Paulus är också att han i slutet får med ett stycke nykter vardagsetik. En kristen skall arbeta, för att försörja sig själv och hjälpa andra. Det var en välbehövlig förmaning bland dessa greker, där idealet snarare var att leva fri från allt kroppsarbete och där man nu var dag väntade Kristi återkomst och kunde frestas att lägga allt jordiskt arbete å sida. Redan i sina brev till Tessalonike hade Paulus tagit upp den saken och han skulle nödgas återkomma till den. I det sammanhanget citerar han här ett ord av Jesus som inte finns i evangelierna men i flera urkristna skrifter. Det är säkert ett av de Jesusord, som hörde med till ”paradosis”, den apostoliska undervisningen, fast det inte kommit med i något av de fyra evangelierna.

Lukas citerar aldrig något av Paulus brev, och allt talar för att han inte känt närmare till dem. Att han ändå så väl kan återge Paulus sätt att tala, sådant vi känner det från hans brev, vittnar gott om hans litterära förmåga och hans pålitlighet som historiker.

Slutscenen ger med några få ord en av de bästa bilder vi har av gemenskapen mellan Paulus och hans församlingar. Paulus hörde inte till dem som var rädda om sin popularitet. Han kunde vara en skoningslös sanningssägare. Men bakom allt detta låg ett brinnande nit för själarna och en stor kärlek, både till Kristus och till de människor för vars skull han slet så mycket ont. Kanske blev han just därför så älskad.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt

Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Apostlagärningarna